

# IPORTULA

*Informatii Cultural de Marratxi,  nim. 53*



o c t u b r e d e l 1 9 8 6

# MOTS

## avenguts



Es foc ja s'ha començat  
ja serà mal d'apagar  
n'hi haurà qualcun que dirà  
de dia llampant i clar  
de s'esclat que pegarà:  
"m'han pegat un llamp forcat"

Sa Comissió Portolana  
a tothom vol saludar  
defensa qui bé li fa  
critica es qui l'engana  
i tu, Rafel, a una plana  
un poc te vares passar  
per lo tant te vol donar  
si pintant has tengut fama

Sa Pòrtula cinquanta-u  
té pintat un "Senegal"  
"alcalde" i "consejal"  
molta gent de Sant Marçal  
emperò no hi estàs tu  
mira si tens es cap dur  
cantant en es cadafal  
molteta de gent formal  
se deia sense fer mal  
"si quedes m'és igual  
això put més que un lloc comú"

Aquesta Comissió  
que a Pòrtol se fundà  
se n'arribarà a parlar  
Rafel pel món redó  
i tu fent de pintor  
alerta mos has d'estar  
que t'arribarem a posar  
amb més brutor que un viró

Noltros estam preparats  
per envestir si ve bé  
i en es terme marratxiner  
no facis més desbarats  
aquests homos que has pintats  
els tens tan exaltats  
que com acabarà no ho sé  
pot ésser que prengui bé  
o que peguis molts d'esclats



Sé que fas de cantador  
que ho sies ningú ho creu  
molts diuen ja el sentireu  
pateix un poc de coiò  
en cantar una cançó  
canvia un poc de color  
si no, ja ho reparareu  
me va dir es meu hereu:  
"quan un caragol cuinareu  
crec que cantarà millor"

Si es pintar tens d'ofici  
jo en fer gloses no suu  
de tan "tonto" i beduu  
Rafel tens un perjudici  
te durem en es suplici  
tan m'és si és ase com mul  
com dir-te a prendre pes cul  
si t'agrada aquell ofici



Ho publica es Portula  
diari d'envergadura  
tens un mal que no té cura  
Rafalet, i per ventura  
sa Comissió té cultura  
i tal volta té una untura  
que a tu te servirà  
de moment te xerra clar  
dins Marratxí altre n'hi ha  
com tu amb tanta beneitura

Només t'hem avisat  
perquè mos agrada avisar:  
procura es no pintar  
cap quadre si no el t'han dat  
que quedaràs més pelat  
que un que en som reparat  
que amb sa mà en es front està  
i ara, per acabar,  
te dic: "queda foc colgat".

COMISSIO PORTOLANA

Jo vos salut Portolans  
amb això faig lo que puc  
enhorabona per s'escut  
i des frit tan avengut  
era fet per bones mans.

Marçal vares presentar  
de Pòrtol es glosadors  
n'has d'estar ben orgullós  
de veure que bé va anar.

Vull saludar en Pau Ferrer  
que es des poble Portolà  
i en so tema des glosar  
se sap defensar molt bé.

Després en Toni Socies  
que és des poble pobler  
que és des glosadors que sé  
que tengui poques manies.

En Rafel Felanitxer  
quan glosa sap de què va  
damunt es ram des glosar  
creis-me que se'n sap desfer.

Madò Joana Cartera  
que és glosadora d'honor  
que en tot Mallorca en redó  
en so ram de glosador  
ella se'n du sa bandera.

Igual en Mateu Palou  
un glosador que té vista  
que en dia té una pista  
a tots les dóna es brou.

# AVUI ÉS NOTÍCIA

3(223)



ELS VEÏNATS DE "SARGENTO PROVISIONAL" HAN POSAT RECURS CONTRA L'AJUNTAMENT

**E**ls veïnats del carrer "Sargento Provisional" del Pla de na Tesa han posat un recurs contenciós-administratiu davant l'Audiència Territorial de Ciutat contra l'Ajuntament de Marratxí.

Tot va començar ara farà més de dos anys, quan l'Ajuntament va aprovar l'asfaltat del carrer "Sargento Provisional". Quan començaren les obres es va aixecar el nivell del carrer, per la qual cosa els veïnats es sentiren perjudicats i presentaren recurs de revisió de projecte. Durant aquests dos dar-

ters anys aquesta ha estat la constant: escrits dels veïnats i rebuig de l'Ajuntament, fins que finalment el passat mes de juliol es va asfaltar el carrer sens tenir en compte les al·legacions dels veïnats.

Davant això, set veïnats de l'esmentat carrer, encapçalats per Josep M<sup>a</sup> Casasayas Bestard, i representats pel procurador Miquel Nadal Estela, han posat el recurs contenciós -administratiu en contra dels acords de l'Ajuntament sobre l'asfaltat del seu carrer. Per tant, malgrat el carrer ja estigui asfaltat els veïnats continuen amb la seva lluita.

DURANT

el

MES

PASSAT...

**E**s va presentar un recurs d'inconstitucionalitat contra la NOSTRA llei de normalització lingüística aprovada per unanimitat en el Parlament Balear.

Txernòbil va seguir tirant pols radiactiva.

L'Ajuntament de Ciutat va seguir posant Y i aquesta vegada no tan sols foren tres, com vos deia el mes passat. Ara a cada cartell que anunciava el torneig de bàsquet posava que es faria els dies 28, 29 Y 30 d'agost.

Es va escriure aquesta frase, tal i com la veis, a un monument públic al Passeig de Sagrera de Ciutat: atenció!

"A TOTS ES QUI EMB SA SEUA INICIATIVA I FEINA EN ES COMERÇ, S'INDUSTRIA I SA NAVEGACIO, HAN CONTRIBUIT A N'ES PROGRES I SA PROSPERIDAT DE SES NOSTRES ILLES.

SA CAMBRA EN ES SEU PRIMER CENTENARI 1886-1986 ES GENIT DE SES ILLES "

Així queda demostrada la cultura d'uns senyors que han dirigit una entitat tan important com la Cambra de Comerç. Increïble, però cert.

La muntanya de Montserrat va sofrir un gran incendi.

Van treure en Verstrynges d'A.P.

En Txiqui Benegas va dir: un socialista pot anar amb iot, però no mostrar-lo.

Cort començà a fer ciutat.

Va sortir un diari que es diu Illes sportiu, però resulta que en català només té el títol. Esperem que això no es posi molt de moda i no en trobem massa "SOVINT".

Es va aprovar l'autopista d'Inca.

El gran Mike Oldfield va donar un concert sorpresa a Deià.

Va morir el volor de Son Reus.

Va actuar el Ballet de l'Opera de Kiev.

G.A.V.I.M.



## COMENÇAMENT DEL CURS ESCOLAR

El dia 15 de setembre va començar un nou curs escolar, i enguany sense cap incidència.

Com altres anys, el Costa i Llobera farà uns tallers apart de les hores docents. De moment ja ha anunciat els dos primers, un de gimnàstica rítmica, a càrrec de la professora Margalida Bibiloni i l'altre de ball de bot. El preu per assistir-hi és de mil pessetes.

## MARRATXÍ JA NO TE ESCORXADOR MUNICIPAL

Des del 30 de setembre, Marratxí ja no té escorxador municipal. L'escorxador, després de molts d'anys de funcionar, ha hagut de tancar per no adaptar-se a les normatives vigents, ni haver-hi fet les obres perquè així fos. Per tant, des del dia 30 hom haurà d'anar a l'escorxador de CARMA o al de Ciutat.

## MARRATXÍ, MIL NOUS HABITANTS

Des del 31 de març de l'any passat fins el 1 d'abril d'enguany, la població de Marratxí ha augmentat 1001 habitants. L'any 85 hi havia 9.134 habitants. Dels 10135 del darrer cens aquest és el repartiment:

Nucli	Habitants 85	Habitants 86	Diferència
Es P.d'I.	3.791	4.457	+ 666
Sa Caban	2.011	2.213	+ 202
Pòrtol	1.701	1.740	+ 39
Es Pla T.	1.631	1.694	+ 63

## PAGAMENT DE LA CONTRIBUCIO

Els propers dies 13,14,15 i 16 del mes d'octubre, es podrà pagar la contribució urbana, el dia 13 a Sa Cabaneta a l'Ajuntament, el 14 a Pòrtol al carrer "José Antonio, 31" (fa mig any que l'Ajuntament li canvià el nom per Carrer Major però damunt els documents encara hi figura el mateix nom que hi ha a les plaques). Els dies 15 i 16 al Pont d'Inca, a la tenència i el dia 17 al Pla de na Tesa. L'horari serà de 8 a 2 del migdia.

## UN ANY MES MARRATXÍ ENVIARÀ CARROSSA A LA COLCADA DE LA BEATA

El proper dia 18 d'octubre es celebrarà a Ciutat la Colcada de la Beata i un any més el nostre Magnífic Ajuntament hi enviarà una carrossa. Amb aquest motiu hom ha cursat invitació als dos grups de ball del terme perquè col·laborin i assistesquin a la colcada de la Beata.

## COBERTES PER AL "RITMO" DE LA POLICIA

L'ajuntament va aprovar comprar cinc cobertes pel "Ritmo" de la Policia Municipal.

## EXCURSIO A LLUC

El diumenge dia 28 i organitzat per U.M. es va celebrar per quart any consecutiu l'excursió a Lluc a peu, i enguany passarà a la història pel fet que passà a Pòrtol i a Sa Cabaneta.

A les vuit del matí del diumenge havia de partir un autocar des de cada un dels pobles de Marratxí. Idò heu de creure i pensar i pensar i creure que la gent de Pòrtol, una dotzena, i de Sa Cabaneta, una sola persona, es quedaren amb un pam de nassos, ja que l'anunciat autocar no feu acte de presència, ni cap organitzador per explicar els motius pels quals l'autocar no s'havia presentat (Visca l'organització!).

## ROBATORI A LA BENZINERA DE MARRATXÍ

El divendres dia 26 es va produir un robatori a la benzinera de Marratxí. El robatori fou de lo més original que es pugui imaginar-se. Damunt les dues del migdia es va aturar a posar benzina un cotxe amb dos joves; un d'ells va davallar i demanà a l'empleat per anar a beure aigua fresca; l'empleat li digué que dins l'oficina hi havia una gelera amb un cànir d'aigua. El jove anà a l'oficina a beure l'aigua. Però quina no seria la sorpresa de l'empleat quan el cotxe ja se n'havia anat, quan descobrí que de dins una bossa havien desaparegut unes dos-centes cinquanta mil pessetes!

## NOVA DIRECTIVA DEL MARRATXÍ

President: Cristòfol Morey

Vocals: Mateu Noguera

Francesc Capó

Guillem Juan

Jordi Cloquell

Sebastià Català

Tresorer: Joan Xamena

Secretari: Galindo

Material: Nicolau

Jugadors: Pep Frau, J.A. Orell, J. Bover, J.M. Darder, G. Torrens, Felip, J. Iniesta, J. Rosselló, J.J. Campins, R. Sureda, M. Creus, S. Frau, T. Homar, C. Torrens, E. Busquets, J. Salas.  
Entrenador: Jaume Pardo



## ABANS DE FINAL D'ANY HI HAURA FIRA DE FANG

Abans de final d'any es celebrarà al local de Ses Tres Germanes la tercera Fira del Fang. Enguany hom ha nomenat un director de la mateixa per dur-la a terme.



## C PASSAT I PRESENT D'UN POBLE

Com dèiem a Pòrtula del mes de setembre, el Pla de na Tesa és ara un poble més aviat mort que viu. No em referesc a la quantitat de cases i d'habitants que hi ha, perquè aquest aspecte pareix que va a un ritme molt ràpid i ascendent. No, ara vull tractar d'analitzar punts de caire més espiritual o més "superestructural", punts que ara han decaigut vertiginosament. La vida del poble ha quedat reduïda a les activitats dels dos grups de ball dels quals vàrem parlar el mes passat. Però aquest poble no ha estat sempre així. Hem tengut moments molt bons, èpoques de moltes activitats culturals i socials, activitats dels i per als joves, perquè aleshores funcionava encara el Club Jovenil Gaudium, que arribà a arreplegar els seus bons moments més de 50 joves entusiastes de l'excursionisme, del teatre, de la música, de l'esplai útil en general. Després es va formar també al poble el Grup d'Esplai Infantil, que cada dissabte horabaixa es cuidava de divertir i instruir els al·lots amb música, activitats manuals i altres entreteniments apropiats a les edats dels nins. També s'havia format un grup de teatre infantil, encara que feien obres d'adults. Tot això a part de les activitats esportives típiques: petanca, futbol, etc.

Aquells varen ser anys gloriosos del poble, cada temporada teníem una o altra activitat en marxa i la gent anava animada. Hi havia vida, els joves sentien un vitalisme i una energia que escampaven als altres. Hi havia gent que formava part de dos o més grups i el temps de dedicació s'havia de repartir. També record que eren els moments que començava l'agrupació de ball, que aleshores només n'hi havia una.

Però ara la realitat del nostre poble és una altra ben diferent. De tot això només han surat els grups folklòrics i també un equip de bàsquet que de moment se defensa bé. També hi ha equips de futbol, però d'això n'hi ha arreu i no en parlaré perquè no hi entenc ni és precisament una activitat que faci vibrar el cor de la majoria de la gent del poble. Jo me vull referir a grups de gent que es mouen dins un àmbit més cultural que esportiu i que no tenen afany de competició. Aquesta era la classe de grups que teníem al poble. Ha passat el temps i ara ja són part del record, com ho poden ésser la infància o els carros amb somereta. Hi ha moltes raons que justifiquen la desaparició d'aquests col·lectius. Una d'elles és el fet mateix del temps: aquells joves ara ja no són tan joves i molts d'ells són casats i tenen infants. Una altra és la necessitat de trobar la diversió fora del poble, a la ciutat. Recordem que en aquells anys 70 i busques eren pocs els joves que tenien cotxe o moto, en canvi ara als 16 anys la majoria va on vol damunt rodes. Però la raó de més pes és l'absència total d'un cap al davant de la joventut del poble. No es tracta de la necessitat d'una persona que es posi a donar ordres a tort i a dret, sinó d'encoratjar, d'animar i de motivar la gent perquè faci en el seu temps lliure coses de profit per a ells i per al poble.

El Club Jovenil Gaudium tengué una persona així, però quan hagué de deixar el poble, aquest grup de joves es desfé sense remei perquè ningú volgué



seguir les seves passes. Avui hi ha un grup ben gran de joves que seguien fent activitats interessants com feien els socis del C.J.Gaudium, el club seria el mateix però amb el personal renovat. De tot això no hi ha res. No hi ha cap local de reunió, que és el començament i lo més important en aquests casos. Així, no tan sols es deixen de fer activitats interessants sinó que es perd l'amistat. Un gran avantatge i una de les fites d'aquells grups era la de conrear l'amistat entre el jovent. No puc deixar de dir que el C.J.Gaudium estava baix la tutoria del capellà. El local era de la parròquia i això és la raó principal que feia que el grup estàs sotmès a la vigilància del seu representant. Sovint hi havia problemes perquè les idees d'una part i altra contrastaven, però es trobava la solució posant interès i bona voluntat. Ara no tenim aquests problemes, n'hi ha un de més greu: el poble ha quedat sense pastor. Un poble, si se vol tenir per tal, necessita un sacerdot, un capellà no tan sols és necessari per dir missa, hi ha moltes altres coses que, en un poble, si no les fa el capellà, no les fa ningú.

Hem dit que el Pla de na Tesa va tenir moments bons i feliços, ara no estam en una bona època, esperem que es faci realitat això que diuen que "no hi ha temps que no torni".

## E XCURSIONS

### P PUIG CARAGOLI (1000 m.)

Partirem de darrere ses escoles de Valldemossa. Al final de s'asfalt veurem un camí de carro, seguirem per ell i agafarem una desviació a l'esquerra que mos durà en es Pla des Pouet. En es pouet veurem una altra desviació a la dreta, l'agafarem i mos durà a dalt d'un coll. En aquest coll veurem un banc de pedra fet de S'Arxiduc. Seguirem a la dreta i en haver pujat uns 200 m. comença el camí de S'Arxiduc. A la dreta veurem una desviació que va a la cova que resava Ramon Llull, val la pena visitar-la. Després seguirem cap amunt i tornant agafar el camí de S'Arxiduc que mos durà a dalt de sa Serra, que a s'explanada veurem un redol de pins i una desviació a la dreta que va a Ses Fontanelles. Agafarem el camí, ja de baixada; en haver caminat uns 5 minuts a la dreta veurem Ses Fontanelles que són uns aljubs de paret i és una obra molt maca que avui ja no es fa. Al cap de poc temps, seguint per avall, veurem una desviació a l'esquerra que mos durà al Ranxo den Sutro. En aquest caminó hi hem de parar molt d'esment ja que és fàcil perdre'l. Agafarem el caminó que mos durà a Valldemossa.

Horari aproximat: 4 h.

JORDI CLOQUELL



## Es Pont d'Inca

### ENS HA DEIXAT MESTRE MIQUEL "BOLERO"

Dia 29 d'agost va morir en el Pont d'Inca mestre Miquel Bolero, que havia estat durant molts d'anys el lleter del poble.

Des d'aquí enviam el condol a la seva família.

MARITA

### PONT D'INCA EN FESTES

Durant la segona quinzena d'octubre se duran a terme unes festes de caire cultural organitzades pels joves de la parròquia.

Aquestes inclouran actes esportius, jocs populars, una petita representació de teatre amb acompanyament d'una bunyolada, com ja es va realitzar l'any passat.

També comptarem amb l'actuació de la Coral Sant Feliu, de Llubí.

Es confeccionarà un programa de festes, com cal, gràcies a l'ajuda dels comerços del poble.

Per tenir-vos al corrent, es farà un cercaviles, que també s'aprofitarà per repartir els programes.

Vos esperam a tots.

# Diccionari de POLÍTICA LOCAL

7(227)

Edició revisada i corregida

UM.- Expressió que denota desconfiança. Cas d'allunyar-se, es sol expressar alleujament (UF!)

UMANCIPAT-ADA.- Lliure, desvinculat de certes idees (?).

UMBABAICAT.- Umbetumat, umblanquinat, umpardalat, al.lucinat, enganyat amb bones paraules.

UMBAFAT-ADA.- Fart, ple, sens forces de resistència. (Fig.) Xiurell que surt del forn mal fet.

UMBUT.- Denominació de la llei aplicada discriminatòriament. Fòrmula de selecció en oposicions municipals.

UMBUTXACAR.- Umborsar, ficar a la butxaca cosa externa.

UMBAIXADOR.- Polític sense cartera, abans destinat als països àrabs. Avui, al Parlament europeu.

UMBALATGE.- Matèria inútil, que cobreix o dessepára coses trencadisses.

UMBALIT.- 1) Instrument polític circumstancial  
2) Curt

UMBALUM.- Cosa desproporcionada amb la seva densitat, mirat d'un costat o de l'altre.

UMBANYAR.- Ferir amb el banyam.

UMBARÁS.- (Fig.) En el joc de cartes, obstacle, des-torb. Umpatx.

UMBARCAR-SE.- Afiliar-s'hi. Umnamorar-se'n.

UMBAST.- Provisori.

UMBLAL.- Berenada electoral de botifarrons.

UMBLEMA.- Xiurell, umagrama.

UMBOL.- Peça interior, capaç de moure's alternativament cap a un o altre extrem.

UMBRONCAR.- Fer camí.

UMBROQUIL.LAT-ADA.- Etim. de Bròquil, coliflori. Umpatxat d'alguna mossegada fletosa (Tu ja m'entens...)

UMBULLISTA.- Llista electoral improvisada, confusa.

UMINENCIA.- Protuberància, bony. Cap visible, fins ara.

UMIRAT.- Enclavament geogràfic-administratiu, coincident amb els límits de Miratxí.

UMMARAT.- Incondicional traumatitzat en els seus paràmetres afectius.

UMMASCARAR.- Manipular, trucar. (Urbanística i comptabilitat).

UMMESCLAT.- Barreja d'herbes, política i calaix (intern).

UMMOTLLABLE.- Camaleònic.

UMPANADA.- Pacte secret de govern de la dreta, desmuntable. Situació mental a la recerca d'una doctrina coherent.

UMPARAR.- Apadrinar, protegir. (Etim. Nàpols).

UMPERADOR.- "Umpleo" millor remunerat de l'organigrama. Vitalici.

"UMPLEO".- (cast.) Derivat de la pràctica comú, premi de tipus laboral a la fidelitat.

UMPIRI.- Aspiració d'expansió territorial (Eufem. = Madrid).

UMPRESA.- Aventura política.

UMIFORME.- No figura enlloc. Potser ho trobem en col·leccions antigues.

UMPLIR.- Vulgarisme emprat per l'oposició que vol dir tot lo contrari.

UMANITAT.- Una colla de gent ben avinguda, a l'hora de fer les fotos.

UMANIMITAT.- Votar en solitari un determinat grup polític, totes les propostes o dictàmens.

UMGLA.- Part terminal del dit.

UMGLAR.- Designar algú entre un bosc d'aspirants per un càrrec. (Per corrupció, jumgla, es refereix a l'administració local).

UMOROS-A.- Que fa aigua.

UMIL.- Pel que val, que pot aspirar a més.

UMILIACIO.- Conseqüència de fer cas a l'acceptació precedent.

UMTAR.- Subornar. Sob-urnar.

UMUS.- Organismes provinents de la descomposició d'elements vitencs d'etapes anteriors.

La llista precedent no és més que una petita mostra de la versatilitat i expressivitat de l'idioma popular. Volem expressar el nostre agraïment a tots aquells que amb bon umor, resignació i paciència han fet possible la seva publicació.

LA COMISSIO CUL-TURAL



# Plantes de Marratxi (VII)

## CAL QUE NEIXIN FLORS A CADA INSTANT

**E**ncara que l'estiu sigui l'època del merescut repòs per a la major part de les plantes, la naturalesa no fa pauses i l'activitat continua a qualsevol racó del nostre camp. A vegades de forma inapreciable, cada element del camp està sempre complint la seva missió, la qual cosa no és res més que una necessitat de conjunt.

Les herbes anuals que tan sols fa uns mesos ens varen oferir el seu gran espectacle de colors, no han pogut resistir la calor i han mort, però les seves deixalles ja són damunt terra constituint fullaca per després descompondre's amb l'ajut dels microorganismes i així tornar a la terra els elements que d'ella un dia varen manllevar (carbono, nitrogen, calci, etc...) La fullaca per altra banda serà aliment dels fongs i bolets que ja se preparen per sortir de gresca.

Ens podríem ara demanar, per exemple, com va acabar la història d'aquella orquídia i d'aquella abella que a Son Caulelles se varen enamorar en primavera. La flor es va mustiar just després del romanç i amb ella tota la planta, doncs ja no tenia sentit seguir vivint. Però tot passa i queda i sota terra va quedar la llavor esperant condicions favorables per germinar. Una d'elles és la d'ésser infectada per les micorrizes de certs fongs que ja s'estan formant aprofitant com aliment la fullaca, part de la qual pertany a l'Orquídia. Serà a finals d'hivern quan tot tornarà començar i per si qualche cosa pogués fallar i, com que l'Orquídia vol tornar experimentar l'aventura sigui com sigui, part d'ella persisteix sota terra en forma de tubèrcul que també a finals d'hivern tornarà a formar la planta. El de l'abella ja és una altra història, probablement va cercar nous amors fins que va decidir desaparèixer algun temps per renovar-se i sofrir la metamorfosi.

Mentres tant altres plantes són ara protagonistes del nostre camp, tal com les dues figueres entre les quals no hi ha més relació que els noms populars. La figuera de cristià (*Ficus carica*) és un arbre que ens vol despistar completament ja que ens treu fruits i encara no l'hem vist florir. Però en realitat ha florit i fructificat en flors que no són flors i fruits que no són fruits. Les primeres estan agrupades en uns receptacles concaus que ens passen inadvertits. Dins ells hi ha tres tipus de flors; una masculina i dues femenines; d'elles, una és estèril i sobre ella un insecte himenòpter hi posa els ous, també d'ella s'alimenten les larves. Així es polinitzen les altres flors. En aquest receptacle hi ha una gran quantitat de flors i per tant se formen una gran quantitat de fruits agrupats que, de madurs, formen la figa. Aquesta no és un fruit sinó un conjunt de fruits. Tot això no sempre és així i, a vegades, madura la figa sense que les flors hagin estat fecundades. Hi ha figueres que formen el receptacle floral a la tardor i el conserven tot l'hivern per desenvolupar-se subïtament per Sant Joan, donant-mos les "breves" o figues flors.



*Bellis Silvestris*

La llet de la figuera s'utilitza per untar i fer desaparèixer berrugues i també com explica P. Font Quer (1), per la teoria de similituds s'ha utilitzat contra inflamacions anals. Diu un coverbo castellà: "Higo chichón, para mi señor; higo maduro, para mi culo".

L'altra figuera, la de moro (o "chumbera", *Opuntia ficus-indica*) neix espontàniament en el nostre terme i sol anar acompanyada d'olivardes i esbaters. Surt allà on la terra ha estat massa explotada per la ramaderia. És una cactàcia i com totes elles té el tal·lus amplat per tal d'emmagatzemar aigua i així poder viure en els llocs més àrids i secs. Les fulles són a penes visibles, són diminutes i efímeres i surten dels mateixos punts on després neixen les espines. La flor, ben vistosa, sembla néixer del fruit però en realitat surt del preludi del després serà fruit.



La figuera de moro és una planta d'origen americà, com tots els cactus, i que no va ésser introduïda a la Mediterrània fins el segle XVI, probablement pels navegants que omplien les bodegues dels vaixells de figues per prevenir l'escorbut i suposam que també les diarrees. Menjada sense mesura provoca una orina quasi de color sang i que temps enrera va deixar astorats als degustadors d'aquesta fruita. També la mengen els ocells que no assimilen la llavor sinó que més aviat l'excreten i així dispersen la planta.

Deixam les figueres per parlar de dues plantes companyes de temporada amb això de florir; són la Ceba Marina (Urginea Maritima) i la Taperera (Caparis Spinosa). Són de les poques flors que poden trobar els animalons a final d'estiu. Floreixen ara i sense cap enveja de les que ho varen fer en primavera. En aquesta estació, la Ceba marina està ocupada en perdre les seves grosses i brillants fulles que havia desenvolupat durant l'hivern per tal que amb l'aliment emmagatzemat s'origini durant l'agost el seu pedúncul floral, que assoleix fins un metre d'alçada i se recobreix completament d'unes floretes de sis pètals que se van obrint paulatinament formant els impressionants raïms que podem trobar a Son Verí i a Son Pelat. Aquestes flors no tenen l'erotisme de les orquídes ni la cara dura del Cugat que agla-peix insectes; el seu atribut podria ser "melancòliques", doncs vessen color i bellesa, fent-nos enyorança de primavera quan el camp és groc. Però amb les primeres pluges de la tardor haurà perdut la flor, el seu bulb en començarà ja a formar de noves i alhora altres dues plantes s'enllesteixen per agafar el relleu del protagonisme; una sobretot per florir, el Xiprell; i l'altra per fructificar, l'Arbocera.

Abans ens queda parlar de la taperera que floreix també a l'estiu si és que l'home li ho consent. Si és conrada el corrent és recollir els capolls de les flors, abans d'obrir-se, per envinagar-los. En cas de florir ho sap fer bé, amb quatre pètals rosats que abracen un parell de centímetres. Així ja seria suficientment destacable però pel que es veu no queda satisfeta i forma uns estams filamentosos molt llargs i nombrosos, de color rosat i que envolten el pistil, organ reproductor femení que a la base té l'ovari que quan és fecundat es transforma en tape-rot. És el fruit, que també s'utilitza com a condiment, però molt menys, pot ésser pel que diu el refrany: "Tras los requesones toma alcaparrones, e irás en derecho a la sepultura". És curiós que a on més abunda la taperera en el nostre terme és

als voltants del cementiri de Santa Maria del Camí, neixent entre les pedres de les parets.

Arriba de ple la tardor i és el moment d'una de les nostres plantes més maques i presumides: el xiprell (erica multiflora) també anomenada bruc. El Xiprell representa el color de la primavera d'hivern per excel·lència. Té les flors petites i acampanades, d'un color rosat difícil de descriure i agrupades en raïms. Les fulles són petites, en forma d'agulla de color verd obscur com si volguessin resaltar el color de les flors. Dins Marratxí just creix entre Sa Vileta i Es Coll des Pou.

Molt diferent però emparentada és l'Arbocera (Arbutus unedo). El parentiu es pot endivinar només a la flor. Podríem dir que aquest vegetal és el més pacient del nostre camp, doncs no fructifica després d'haver florit sinó que espera tot un any. D'aquí poc maduraran els fruits de les flors de l'any passat, alhora que ja treu noves flors. L'Arbocera, si amb aquest procés no ens té suficientment embullats, ho aconseguirà quan mengem els seus fruits que, de madurs, contenen una quantitat considerable d'alcohol, fins un 0'5 per cent.

Finalment som ja de ple a la tardor quan cauen les fulles d'aquells ametllers que varen florir abans de la primavera. Però la història acaba de color blanc degut a unes floretes que s'estendran per tot el terme sortint d'enmig d'una roseta basal de fulles llanceolades. Es tracta d'una margalideta i d'ella no podem dir res que ja no digui el seu nom llatí: "Bellis silvestris" (dibuix). Després arribarà el fred amb noves plantes que també voldran sortir per alimentar-se i ésser aliment, procrear, continuar el curs de la natura o simplement viure. En qualsevol cas, cal que neixin flors a cada instant.

MIQUEL ANGEL FONT  
Dibuix: Vicenç Sastre

(1) P.Font Quer, Plantas Medicinales, el Discórides renovado. Ed. Labor, 1983

## CORRECCIÓ DE BARBARISMES

referents a:  
**ALIMENTOS**



Barbarisme	Forma correcta
ALMIBAR	almívar
ANXOA	anxova
ATUN	tonyina
CALDO	brou, suc
FIAMBRES	carns fredes
JAMON	cuixot, pernil
MAIS	blat de les Índies
MANTEQUILLA	mantega
MERMELADA	melmelada
PASTEL	pastís
QUEMA	crema
SIFON	sifó



CONSELL INSULAR DE MALLORCA

Vé de la pàgina 2

També hi ha es seu germà  
en Felip anomenat  
anava molt despistat  
i en es palco no pujà.

Es més jove s'Algaidí  
'ribarà a dar-vos lliçons  
li surten bé ses cançons  
se pot 'ribar a fer lluir.

Sortigué un saxofoner  
que també mos va glosar  
és molt bo per recitar  
i bon repertori que té

Llavors hi ha en Pere Gil  
que du ses cançons escrites  
sap donar netes ses fites  
aquest s'amolla tranquil.

Na Rabassa també en sap  
creis que té bona mollera  
aquesta campanetera  
du ses coses dins es cap.

Es glosar surt de dedins  
per un que es sent glosador  
sempre hi ha de bo a millor  
i en tornar vells tornam nins.

Glosadors d'avui en dia  
no en troben segons a on  
va desbaratat el món  
casi ningú té alegria

A sa glosa mallorquina  
l'hem de fer ressuscitar  
lo mateix que un capellà  
que predica sa doctrina.

Me despedesc Portolans  
de tots en una vegada  
si lo que escrit vos agrada  
aplaudiu amb ses dues mans.

TOMEU COLL



Ara ja vaig a acabar  
i molta tinta m'ha sobrada  
me'n queda una tonelada  
sense gens exigirar  
i tota és per emplear  
i es qui se desmandarà  
li faré una fregada  
Si tu fas res i no m'agrada  
te daré una passada  
que per tot se'n parlarà  
no la podràs comparar  
amb aquesta que t'he dada

COMISSIO PORTOLANA

Pep Vallori "eriçona"  
tu que escrius en es "Dijous"  
me pareix que tens ets ous  
ben grossos i ja fa estona  
Diguem quin crèdit te dóna  
s'ambient dins el que te mous  
només provoques renous  
i ara no t'ho dic en broma  
guanyaràs qualche corona  
d'un cul podrit de bidona  
adornat amb picarols

Quan feies de locutor  
ja tenies molt mal cap  
No tens estabilitat  
i has mester centrar es timó  
perquè de presentador  
jo no hi ha cap glosador  
que no el tenguis empenyat  
perquè quan fan un glosat  
en estar a mitjan combat  
que comença a estar animat  
tu espanyes sa funció

Si llegissis sa revista  
que fa es poble portolà  
hauries deixat anar  
de fer més de paperista  
Ara te don una pista  
si en salut te vols curar  
per tot Mallorca forà  
ja no te perden de vista  
Te creus esser un artista  
i ets es primer de sa llista  
des quatre botxos que hi ha

Tu et portes d'una manera  
que no se pot perdonar  
llavors t'has de lamentar  
si amb so garrot en sa mà  
sempre te venim darrera  
a sa vila campanetera  
per a mi no t'hi pots acostar  
empeguet has d'estar  
menar glosadors allà  
i Búger, tan prop com està  
no dir res a "Sa Cartera"

Tu saps que sa Cartereta  
cent pessetes va pagar  
per entrar a sentir glosar  
ets amics de sa raqueta  
i tu, mala estella incondreta  
indigne d'apreciar  
quan la vares veure allà  
ja li feres sa grasseta:  
"padrineta, padrineta"  
D'aquella criatureta  
bona al.lota i velleta  
te vares aprofitar  
Mal llamps es qui et va engendrar  
traidor més que una geneta

Vull que quedi ben entès  
i sempre t'has de recordar  
si tornes organitzar  
per anar enlloc a glosar  
la vagis a contractar  
si la vols sentir cantar  
que és ben just, jo me pareix  
la pobra no se mereix  
quan ha pagat per entrar  
pes palco fer-la pujar  
i ets altres poder cobrar  
i ella que ha hagut de pagar  
no hagi de cobrar res



## Ses gloses d'En Pere-Gil

No vulguis fer de valent  
davant tal comissió  
quí va ser es seu fundador  
la va fundar en un moment  
i quan tenguí president  
rebràs informació  
si és poeta o glosador  
i d'on li ve es nomenament.

Contestant a n'aquesta  
glosa de sa COMISSIO  
PORTOLANA les dic:

No vos demanava noves de sa vostra  
COMISSIO, sinó de s'AGRUPACIO DE GLOSADORS DE  
BALEARS. A veure si mos entenem. I ara escoltau  
aquesta:

Heu embrutada una plana  
però no m'heu contestat.  
Del que havia demanat  
me n'he quedat amb sa gana.

Sa COMISSIO PORTOLANA  
ja sé que és cosa vostra.  
Llegíssi bé, que poc costa  
i donarieu sa resposta  
que jo vos he demanada.

Ja m'ho diu Na Xesca de Ses Com-  
pletes: "Està ben clar...  
...que no n'hi ha més de fetes".

## Els danesos ens han escrit en català

Pot ser que aquí no sapiguem quin idioma parlem, però és segur que a Dinamarca si que ho saben. Hem rebut la següent carta des de Dinamarca oferint productes per al camp de Mallorca.

"Sr. Don Demetrio J. Peña.  
Federació petita i mitjana empresa.

"Assumpte: projecte d'irrigació, millores etc..."

"A&P International, es per-

met dirigir-se de bell nou a la seva Federació per fer l'exposició del següent projecte.

Durant la nostra visita per les illes en el mes de juliol, vàrem poder constatar que els sistemes emprats en irrigació, estaven no massa actualitzats. Suposant una elevat cost: el d'una aigua que no s'aprofita en el 100% i el temps emprat en la distribució dels tubs i els aspersors.

Anib l'entrada d'Espanya al

Mercat Comú, la competitivitat és un dels factors que s'han de tenir en compte.

Donada la productivitat agrícola de les illes, pensam que és possible contribuir a millorar els sistemes emprats fins ara.

"La informació que s'adjunta permet fer-se una idea, per la qual cosa si hi estan interessats, es posin amb contacte.

"Atentament, A&P International, Karup.

**A** l'Informatiu PIMEM del mes de setembre surt aquest comentari sobre una empresa DANESSA i això és tota una llicó, cap al govern de les nostres illes i cap a l'ajuntament, que està més a prop.

Mentres aquesta empresa danessa escriu en perfecte català el nostre govern i l'ajuntament de Marratxí ho fan en castellà a les actes, als comunicats...

El Govern Balear? el noranta-nou per cent dels anuncis i convocatòries que publica damunt la premsa són en castellà i no és res això, sinó que a moltes rodes de premsa el nostre honorable president parla en castellà, fent així molt poc envers una normalització lingüística, i demostrant que estam a anys llum de l'autèntic camí envers la normalització.

No fa molts de dies, per desdir una notícia publicada en un mitjà de comunicació sobre la dimissió d'uns consellers, el vicepresident primer va llegir un comunicat en castellà.

Senyors del govern, no és vergonyós per la nostra comunitat que una empresa estrangera tenguí més clar la realitat lingüística que no el nostre govern i les nostres institucions?

Senyors del govern, no vos sembla que després de tres anys és molt poc lo aconseguit envers la normalització?

Per què no fan com a altres indrets una campanya per a la normalització al carrer, subvencionant empreses perquè retolin en català, ajudar als ajuntaments subvencionant les plaques dels carrers perquè les posin en català, i moltes altres coses que segur que sabreu dur a terme?

I no veure com una empresa, per més vergonya estrangera, mos dona lliçons de normalització lingüística.

JOANET A L'ONSO

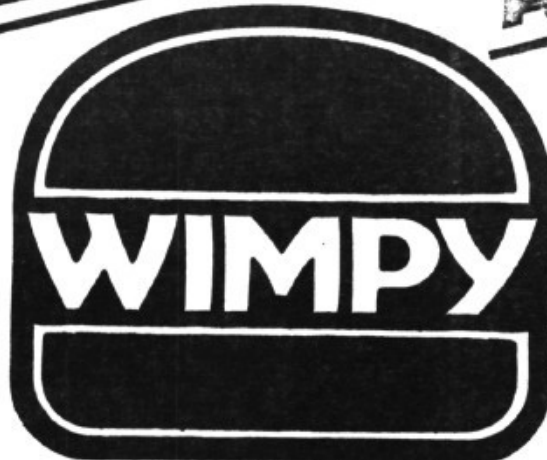
### AL MIRALL, AHIR

Qui som jo que no me reconec?  
qui és aquest espectre  
que va i ve en els camins d'enlloc?  
De qui són aquests ulls que miren?  
i a qui pertanyen aquestes mans  
que no me són familiars?  
Què toca aquest tacte,  
què miren aquestes pupil·les,  
on reposa aquest pensament tan alié?  
De qui són aquests membres,  
on descansa aquest cap?  
Aquest cos que ara no és meu  
que se'n va de mi  
com l'aigua que se'n escapa  
d'entre les mans?

F. I. A. R. C. E.

# Ben Fet!

## BENVINGUTS



Encara que l'invent ens sigui molt extern, la seva implantació aquí està feta amb la llengua pròpia de la terra. Molts n'hi ha que haurien d'agafar l'exemple!

## LA PORTADA D'AQUEST MES

N'Emili Miserachs i Folch feu aquest dibuix fa quasi deu anys sense pensar que esdevindria portada de Pòrtula. Però hi té un lloc a la nostra revista. Fort i dur, com el seu caràcter i, alhora, esperit i sentiment. Aquestes són les línies mestres que defineixen el seu tarannà un tant bohemí, artista al cent per cent. Potser no ho sabrà mai, d'aquesta publicació, però si li arriba, que sigui juntament amb el nostre regoneixement i la nostra gratitud.



# adéu a sor àngela



**S**or Angela Anta Martí va arribar al centre l'any 1976, dedicant la seva sol·licitud i estimació en un principi als pàrvuls. Durant tres anys consecutius va dedicar la seva feina entre el centre del Pont d'Inca i el del Polígon de Llevant, deixant un bon record entre els alumnes i amistat entre els seus companys.

L'acte principal del comiat fou un sopar al "mesón Tio Pepe", al qual assistiren un centenar de persones per demostrar amb la seva presència l'estimació i l'afecte que durant els deu anys s'ha sabut guanyar Sor Angela.



L'Associació de Pares d'Alumnes del col·legi Santa Teresa del Pont d'Inca va fer un homenatge de comiat a Sor Angela Anta Martí, que després de deu anys al centre, els tres darrers com a directora, fou destinada a la Península.



L'any 1982 va ocupar la direcció del centre del Pont d'Inca, aconseguint un autèntic ambient de família entre els pares, alumnes, professors i religioses.

Durant aquest darrers tres anys que ha estat al front del centre, va demostrar la seva total eficàcia. Amb una bona col·laboració amb l'A.P.A., ha realitzat moltes millores, la darrera de les quals ha estat la renovació de les pistes esportives, quan ja coneixia el seu traspàs.



Després del sopar, feren el parlament i després l'entrega d'uns obsequis per part de l'Associació a Sor Angela. Antoni Calvo, vicepresident de l'APA li feu entrega d'una placa commemorativa, una alumna del centre li entregà un ram de flors. Els alumnes li regalaren un joc de bolígraf i llapis. Així mateix els ex-alumnes que assistiren a l'acte li feren obsequi d'un magnífic rellotge. També el "mesón Tio Pepe" va voler col·laborar amb l'homenatge i va obsequiar els presents amb una tortada.

Des d'aquestes planes desitjam a Sor Angela tota la sort del món en el nou nomenament.

MIQUEL BOSCH





# UN POC DE TOT

• **MUSICA A MARRATXI.** El proper dia 18, a les 17 hores, tindrà lloc a l'escola Costa i Llobera la projecció d'un vídeo del Festival de Bayreuth. Concretament es tracta de la gravació de L'or del Rhin, de Ricard Wagner. La presentació i els comentaris seran fets pel pianista Miquel Angel Segura.

També dins el present mes, possiblement dia 25, el grup La Quarta Sciencia farà una actuació a l'església de Sant Marçal.

• **PUBLICACIONS REBUDES.** Feia estona que no en donàvem compte. I n'hi ha una sèrie: A reveure, vida meua, novel·la de Francesc Aguiló i Tarongí; IV concurs de gloses que inclou els millors glosats presentats a les festes de Calonge del 85; Dades per a un diagnòstic de l'ensenyament de la llengua catalana a les Illes Balears corresponent al curs 1983-84 editat per la Direcció provincial del ministeri d'educació i ciència; Responsabilidad civil y protección del consumidor de Santiago Cavanillas, editat per la Universitat de les Illes Balears; Memòria 1983-85 del Parlament de les Illes Balears; Palau Reial, I amb un monogràfic especial dedicat al II Congrés Internacional de la Llengua Catalana; Escriptors de les Illes Balears, primera tongada de biografies editades pel Departament de Llengua Catalana de la nostra Facultat de Filosofia i Lletres conjuntament amb la Conselleria d'educació i cultura del Govern Balear; V Centenari de la Impremta en el Regne de Mallorca 1485-1985, catàleg de l'exposició feta a Sa Llonja el passat gener per la Conselleria d'Educació i Cultura; Brulla quaderns de vocabulari bàsic per al cicle inicial editat per la mateixa Conselleria.

• Altres publicacions del Govern Balear: Dades Balears 1984, Esport Escolar, La higiene industrial en Balears d'Antonio Rodríguez, L'educació física a través del joc, Equipamiento social de las Baleares, El sistema financiero en las Baleares, La industria en la Baleares, aquestes tres darreres patrocinades per la Banca March, Gufa para la contratación y uso racional de la energía eléctrica i D'Economia, revista de l'Institut Balear d'Economia.

• **PALAU REIAL, I.** Acaba de sortir el número 6 amb diversos articles d'Eduard Jiménez, Eduard Jordà, Mariantònia Manresa, Joan Martorell, Joan Mayol, Josep Melià, Fernando Merino, Climent Picornell i Josefina Sintes.

• **PUBLICACIONS MUSICALS.** Les estances musicals editat per la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear, amb dibuixos de Nils Burwitz basats en els principals esdeveniments musicals de l'illa. Conté un text de Basilio Baltasar.

Dossier Música antiga a Mallorca, separata del número 20 d'Estudis Balears que conté els següents articles: "Aportacions a l'estudi de la música mallorquina: del s. XII al XVI", de Joan Company; "Sobre els joglars a Mallorca", de Biel Massot i Muntaner i Joan Parets i Serra; i "Els instruments musicals del betlem de l'església de la Sang", de Xavier Carbonell.

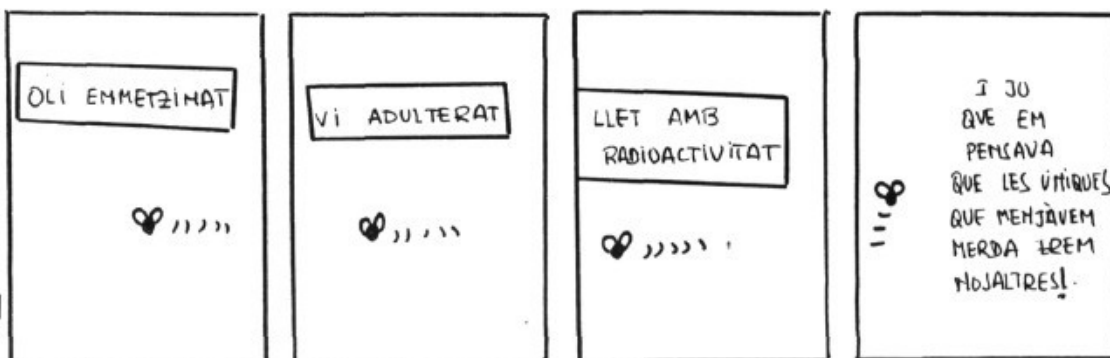
Pere Josep Cañellas i Jaumè 1845-1922, Músic de Calvià, notes sobre la vida i l'obra d'aquest músic calvià, fetes per Pere Estelrich, Biel Massot i Joan Parets, editades per l'Ajuntament de Calvià.

• **ENCONTRE DE COMPOSITORS VII.** Ja està en marxa. S'anuncia per al proper mes de novembre a l'Auditori i comptarà amb la participació de Jesús Rodríguez Picó, Carl Mansker i Luis de Pablo. Organitzat, com sempre, per la Fundació A.C.A. - Àrea de creació acústica - amb seu a Búger i amb la col·laboració de l'Institut d'estudis balears, la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear i el "Centro para el desarrollo de la Música Contemporánea".

• **I PREMI "TEATRE PRINCIPAL".** Convocat pel Consell Insular de Mallorca per a textos escènics en català. La dotació és de 250.000 ptes i han de tenir una extensió d'uns 50 fulls mecanografiats a doble espai. Les obres aspirants hauran d'ésser presentades a les oficines del Teatre abans del dia 15 de gener del 1987.



RAMON TURMEDA



## ESCENARI



(Crònica de Premsa Forana)

● **AMB "EL MEDICO DE SU HONRA"**  
HA COMENÇAT LA TEMPORADA TEATRAL  
A PALMA

**E**nguanys a Ciutat han estat primerencs. El passat dia 21 d'agost, suposam que per causes inherents a la programació itinerant de la companyia, tingué lloc l'inici de la temporada teatral. I va tenir lloc al Principal amb el primer muntatge realitzat per la novella "Compañía Nacional de Teatro Clásico" que dirigeix Adolfo Marsillach, depenent del Ministeri de Cultura del Govern Central. Ens hem d'alegrar de la creació d'aquesta companyia per quant farà possible -almenys aquest és el seu objectiu- la recuperació d'aquell teatre tan arrelat en les nostres tradicions més caracteritzades i que són una imatge fidel de la nostra pròpia història com a poble. Noms com Lope, Tirso, Calderón, Cervantes, per citar-ne tan sols uns quants, ens faran reviure o recordar aquells arguments que tan encertadament saberen aixecar damunt els escenaris.

Per començar aquesta singladura s'ha elegit un clàssic realment significatiu. Tal vegada no sigui el més apropiat -això ens duria a una anàlisi massa complexa-, però hem de constatar que és ben representatiu del teatre que s'intenta recuperar. "El médico de su honra" és un drama -quasi millor seria parlar de tragèdia- en el qual es reflexa el concepte de l'honor sense entrar en judicis de cap classe. En alguns moments l'obra està alleugerada amb unes quantes pinzellades d'humor ben aconseguit, la qual cosa li dona naturalment una atracció desitjada que de lo contrari es convertiria en una obra massa densa i feixuga. El desenvolupament ho és feixuc, i això és un defecte, tant del text com del muntatge. S'hauria d'haver acurçat el trajecte final, que hom ja endevina i sospita.

Malgrat tot es tracta d'un muntatge de gran qualitat en el que la direcció escènica i l'escenografia destaquen. També cal destacar la interpretació que fa José Luis Pellicena com a personatge principal i el secundari i difícil de Francisco Portes.

Esperem veure noves aportacions de la companyia.

JOAN GUASP

## ● FEDRA AL TEATRE PRINCIPAL

**L**a clàssica obra grega **FEDRA** fou representada al Teatre Principal aquests dies passats.

La posada en escena per la companyia d'Emilio Hernández es basa en el mite grec, però traslladat a l'època inicial de la Guerra Civil Espanyola (1936).

Els personatges principals de l'obra original són respectats a la versió "espanyola", això és el prefecte d'Hipòlit, Teseu, Fedra, la Criada i el mateix Hipòlit. També és respectat bàsicament l'argument de l'obra clàssica: es posa de relleu, en primer lloc, l'educació que rep Hipòlit per part del seu Prefecte, el temperament de Teseu per afrontar qualsevol problema que es presenti a la casa o fora d'ella, el prefecte obstinat en l'educació d'Hipòlit, la Criada en el seu paper clàssic d'adobar i consolar situacions difícils dins la casa i, per últim, el paper de Fedra que és en definitiva el nucli central que fa girar al seu entorn tots els demés personatges: l'enamorament de Fedra pel seu fill Hipòlit, la seva particular declaració d'amor vers ell mentre el seu marit Teseu és absent, concretament a la guerra i posteriorment el desenllaç fatal que es produeix quan Teseu, a la seva tornada, se n'adona del problema i el seu fill Hipòlit fuig i més tard mor.

Obra representada per actors de primera línia com són Pedro Maria Sánchez, Héctor Colomé i Magüi Mira principalment ens fan passar una bona estona veient i escoltant una bona obra de teatre, no gaire complicada, més bé bona de mastegar i de fàcil assimilació per part de l'espectador que se'n va ben satisfet d'haver assistit al Principal.

ANTONI CANYELLES I OLIVER  
Octubre del 1986

**MAGÜI MIRA**  
y  
**PEDRO MARIA SANCHEZ**  
en  
**FEDRA**  
una tragedia española  
de EMILIO HERNANDEZ

con  
**HECTOR COLOMÉ VICENTE GISBERT**  
y **MARGARITA CALAHORRA** en "el Ama"

Dirección de  
**EMILIO HERNANDEZ**

Un espectáculo coproducido con el Festival de Mérida y la Junta de Castilla y León

# Metles, Garroves, Oliveres...



Ametlerar

Amb la venguda del turisme es produí un canvi molt gros. Molts de camps s'abandonaren i per collir les metles i les garroves se llogà gent de la Península, i cadascú s'arreglà com pogué.

Les metles són, sens dubte, la tasca més dura. Les garroves tenen l'ombra del garrover i se cullen ja més entrat el setembre i a l'octubre. La collita de les metles és al ple de l'agost i del setembre quan encara el sol pica de bon de veres. Sang preciosa, quina lluna a les dotze del migdia en la solitud del camp i el silenci que només romp el plany de les branques atupades pels cops secs dels garrots!

I a més, les metles duen molta de feina: se baten -o s'espolsen o se tomen- se porten, palen, trien, trenquen i a la fi se venen. Les garroves se tomen i se cullen i ja se poden dur al mercat.

A Marratxí, segons un estudi molt interessant -"El Almendro"- editat per la delegació a Balears del ministeri d'Agricultura l'any 1980 amb text i fotografies de Ventura Rubí, de les 5.489 hectàrees totals del terme n'hi ha 2.667'5 d'ametlers, el nombre total d'ametlers és 331.488 i la producció anual és de 1.100.000 Qgs de metles, més del 50% d'arbres foren plantats entre 1900 i 1925, lo que vol dir que molts són arbres vells, i de les 94 varietats de metles que anomena, les més abundants a Marratxí són Canaleta (gomós), Pons (Pons Bord), Pota, Verdereta, Pou (Pouets), Lluques, Duran, Andreu i altres. Entre aquestes altres hi hauríem d'aficar unes varietats

**E**s el treball d'un poble que forma essencialment la seva personalitat, i a Pòrtol som gent treballadora. Famílies que elaboraven pebre, bons ollers, bons picapedrers, però tots els portolans, més poc o més molt, hem estat fonamentalment agricultors, homes i dones que conraven la terra de reguiu o de secà. Mos agradi o no, el duim dins l'ànima al camp. Encara avui n'hi ha que no fan res més que conrar la terra i n'hi ha -la major part- que tenen altres ocupacions per guanyar-se el pa, però dediquen part del seu temps lliure a sembrar, llaurar, regar... el trosset de terra que els deixaren els pares o que ells mateixos han comprat.

Aquest caràcter de gent de camp té la seva màxima expressió als mesos d'agost, setembre i octubre amb la collita de metles i garroves. Qui més qui manco n'és ferit d'anar-hi a sa metla i a sa garrova. Però ja no és com abans. Altre temps els portolans feien tota la temporada de metles i garroves, al poble i a les possessions dels voltants. Cuidores i batedors s'espargien per Son Sales, Es Caülls, Son Sureda, Puntiró... Fins i tot hi havia al·lots que començaven l'escola més tard, ja dins l'octubre, per poder acabar la temporada de collir. Possessions com Xorriç i Sarrià -aquesta a Establiments- veien arribar els dilluns dematí una tractorada d'al·lots, quasi nins molts d'ells, eren al·lots de Pòrtol. Estaven a la possessió tota la setmana, collien metles de sol a sol i el dissabte horabaixa tornaven al poble contents cridant i cantant damunt el remolc del tractor perquè havien treballat i guanyat unes pessetes amb molt d'esforç i suor, i el dilluns dematí altra volta cap al sementer.



Cases de Comassema

I cada any se cullen les metles i les garroves i arriben a formar part de la vida del poble a finals de l'estiu: "si n'hi ha un espletarro, si no n'hi ha cap ni una, si van bé de preu, si sa gelada va fer net, si les hem de vendre enguany o l'any que ve"... i el poble canta les ametles i les garroves:

Ametleret abundós  
de vorera de camí  
has estat agre per mi  
i per altres ben saborós

Bon arbre és un garrover  
que fa garroves tot l'any  
quan li culen ses d'enguany  
ja té ses de l'any qui ve

I les olives? No. A Pòrtol no hi ha oliveres. Però sí que n'hi ha a Muntanya. Allà se n'anaven pel novembre ja ben entrada la tardor al.lotes i dones de Pòrtol a collir oliva. Partien cap a Bunyola en carro, de Bunyola a Sòller amb so tren i de Sòller a peu o en carro per un camí de bística ca a les possessions de Bàlitz, Tuent, Montcaire, Ca'n Torrella, Ca'n Miquel, Son Canals, Ca'n Prohom, Ca'n Bleda... Tot era Muntanya. Un món nou. Hi feia fred a Muntanya, i per no gelar-se les mans encalentien un mac al foc i el duïen dins el paner, i de tant en tant el se posaven dins les mans per escalfar-se. Duïen també un didalet al dit índex perquè no es fes malbé quan collien l'oliva. Estaven a les possessions de Muntanya fins ben prop de Nadal, i en tot aquest temps només tornaven a Pòrtol un pic o dos. Feien vida a la possessió, collien durant el dia i dormien a les cases. Cobraven tres reials de jornal cada dia i, en acabar la temporada, tres mesures d'oli -cada mesura eren setze litres-. Més envant ja foren set pessetes de jornal i quatre mesures d'oli. I cada collidora tenia mig litre d'oli cada setmana. Feien muiets de pa torrat amb oli verjo. Quin oli i quin pa! I els vespres, enrevoltant la foganya de les cases vora el foc... Muntanya... les llargues vetlades de tardor... fins que el cos se retia. Que mos ne podrien contar de coses de Muntanya!

Vaig anar a collir oliva  
en es poble d'Orient  
no me donaren calent  
per això és que m'he amagrida

D'aquí a quinze dies  
i un poquet més  
anirem a matines  
amb ses calces fines  
i els tafoners

Cada any anau a Muntanya  
jo no sé què vos hi feis  
allà hi folgau i reis  
i jo pas la vida estranya

Sa vida del tafoner  
no és molt bona si dormia  
però de sa nit fa dia  
sempre du son endarrer



Un ametler ben revengut

S'art des collir oliva  
és un art molt perillós  
al.lotetes aferrau-vos  
que amb doblers no compren vida

No me cans de mirar  
s'enfront d'aquesta tafona  
perquè es qui habita em dóna  
rallant amb ell qualque estona  
més aliment que es menjar

Diuen que demà te'n vas  
a Muntanya Magdalena  
passaria una novena  
que es majoral que vos mena  
en arribar t'engegàs (1)

PERE J. AMENGUAL BESTARD  
setembre 1986

(1) Les gloses d'aquest treball me les digueren sa Padrina Apol.lònia i la seva filla Maria. D'elles i de Na Catalina Franca vaig agafar la informació sobre la collita de les olives.



# Rondaies Mallorquines

## En Joan Carboner

TEXTE: RONDAIES MALLORQUINES  
DIBUIXOS: N. MUT

(VÉ DEL NÚMERO ANTERIOR)

5

SA DONA POSA  
S'INFANTÓ ENTE-  
RRA I JA ES PAR-  
TIDA A TRIAR CAR-  
BO' AMB EN JUAN,  
NI UN NI S'ALTRE  
BODAVEN BOCA,  
PERÒ TENIENES  
CORRET QUE LES  
FEIA "TÈC-TÈC"

DEVERS LES ONZE....



¿VOLS QUE VAGA  
A FER FOC I A  
AQUIAR ES DINAR?

I VES-HI!

A N'ES MA-  
TEIX TEMPS  
LI MOSTRA SES  
COSES PARQUÈ  
POGUÉS CONVEN-  
GAR FOC I FER  
ES DINAR.  
SE'N TORNA A  
N'ES CARBO' I  
TROBA S'INFANTÓ  
ADORMIDET....

...I NO POGUÉ ESTAR PUS...



EL SERVÀ UNA  
BONA ESTONA  
FINS QUE SA  
DONA VENGUÉ  
PER DIR-LI QUE  
ES DINAR ES-  
TAVA A PUNT



ES DINAR  
EST....



QUAN LA VA VOURE,  
EN JUAN ESTIGUÉ A  
PUNT DE TAMBE' ROM-  
PRE EN FLORS, PERÒ  
ES POGUÉ DETENIR.



VAJA! ANEM  
A DINAR!

SE N'HIVAN, I VOS  
ASSEGUER QUE ELLA FEU  
UN BON CAP DE TAULA



COM HAGUEREN DINAT, ELLA  
ESCURÀ, ADESA SA BARRACA  
ON S'AJOCAVA EN JUAN I QUE  
HI CABIEN TOTS TRES BEN BE.



DES DE AQUELLA  
DÍADA, ELLA SE DE-  
MOSTRA BEN DILLI-  
GENT A FER TOTES  
SES FEINES DE LA  
EDSA, I ENTENIR-  
LES LLESTES, AIDA-  
VA A N'EN JUAN EN  
SES FEINES DE SA  
SITJA I EN TOTES  
SES ALTRES COSES  
QUE HAGUÉS DE  
NESTER.



COM ELLA JA SE PORIA  
ATAPIR, SA LLET LI TORNA  
I S'INFANTÓ PORIA MAMAR  
A VOLER.

S'ANGELET HAVIAT EL  
VA CONÈIXER, I, SERVAN-  
LO ELL, SEMPRE FEIA  
BONDA



NASQUÉ SA PAU I SA CONCÒRDIA EN AQUELL  
MATRIMONI, GRÀCIES A AQUELL INFANTÓ.  
I EN JUAN FOU UN ALTRE HOME I SA  
DONA UNA ALTRA DONA.  
I AIXÍ VISQUEREN COM JUSEP I MARIA  
ANYS I MÉS ANYS.  
I ENCARA SÓN VIUS SI NO SÓN MORTS.  
I AL CEL LOS VEGEM TOTE PLEGATS,  
AMÈN.

# FETS

# I

# COSES



Comunitat Autònoma  
de les  
Illes Balears  
Conselleria de Cultura



## CANÇONS I GLOSES DE SA VERMADA

La vermada és una de les activitats pageses més arrelades en aquesta petita vila del Raiguer que és Santa Maria del Camí. La vermada no era sols una feina, era tot un esdeveniment que sens cap dubte capgirava el poble, per Sant Mateu ja començava aquella allau d'anades i vengudes amb carros ben atepits de portadores rebllides de rems, i al cap al tard diari de cada jornal voltes pel poble dels "tais de vermadores" cantant i glosant (1).

Cada vinater de la vila, que era propietari d'un conjunt de quarterades de vinya, aproximadament per Sant Mateu llogava un bon "tai de vermadores" -dones casades, velles i fadrines- que durant unes tres setmanes vermaven per ell. Quan vermaven, aquest conjunt de dones pageses cantaven cançons que havien après de les seves padrines o mares en vermades anteriors, solien ésser cançons populars i tradicionals, cançons glosades i codolades, que moltes vegades eren d'un picat ben lluent.

Quan havia acabat la tasca diària als vinyets, ja a posta de sol, el carreter anava a cercar el "tai" i el portava a la vila, però abans d'anar cada vermadora a ca seva, feien -qualcant- un parell de voltes pels carrers principals del poble. Aquestes voltes eren ben animades i vitenques, a cada carro hi havia una bona somada de dones, que durant les voltes cantaven i reien de granat. Cantaven cançons i gloses amb una tonada del vermar, publicada per Josep Capó Joan (2) cançons populars i codolades. Però sens cap mena de dubte el plat fort i esperat eren les gloses cantades sobre els quefers del vermar, una xafarderia que havien sentit, un darrer esdeveniment succeït i les de picat, que a voltes evidenciaven algú o feien envermellar de bon de veres a una fadrinanga/go. Mentre feien la volta, si trobaven una fadrina li enflocaven una glosa ben picant, els fadrins granats també rebien. També es glosava quan passava davant un forn, taverna, barri o carrer important.

Aquestes cançons i gloses se solien cantar en grup, emperò si el carreter tenia bona veu i sabia agafar tonada cantava a duo amb la vermadora que millor cantava. Tot seguit teniu una mostra d'aquestes gloses recollides per Josep Capó: (3)

"Venim, sí de sa vermada  
per això tenim pocs jocs  
es réms són petits i pocs  
i prou calor que hem passada.

Presumida, presumida  
per què presumeixes tant ?  
mira que ses presumides  
solen quedar sempre en plant.

Ara m'ho acaben de dir  
sempre m'ho havia pensat  
qualque trebai deus tenir  
tan vei i no t'has casat.

Ses madones de sa plaça  
no saben cuinar llegum  
en cuinar fava parada  
hi posen s'oli des llum

L'últim dia de la vermada, cada "tai" engalanava el carro amb un bellveure ben gros, adornat de cintes de molts de colors, i així aquest dia el carreter traginava rém ben plantós. Acabada la tasca i de tornada a la vila, feien més voltes que els altres dies, cantant i glosant de granat fins que els quedaven forces. Després al vespre, el vinater convidava a sopar el "tai" a ca seva, acabant en festa i sarau, ball de bot per llarg.

Aquest festós costum desaparegué durant la Guerra Civil i la dura postguerra. Malgrat tot després continuaren les voltes diàries en carro pel poble cantant i glosant fins ben entrats els anys 60. En els quals degut als progressos de la tècnica: tractors, màquines de capolar rém, portadores de goma i sacs de plàstic, fuita dels joves del camp, "boom del turisme", etc. va fer que any rere any es cantàs cada cop menys, fins que desaparegué i no es cantà més -la vermada, ja era una cosa on sols treballaven quasi exclusivament joves- (5).

Hi ha altres gloses recollides per Joan Ramis Aguiló (6) i publicades a Coanegra a números passats, cal assenyalar que la tonada recollida era la que cantava als voltants de l'any 50 el "Salero Típic de Fontanella" i difereix un poc de la publicada per Josep Capó (2), si bé la diferència deu ser deguda a què cada cantador hi realitzava alguna modificació.

Les gloses del vermar ara són lletres i tonada impresa, el progrés i la crisi del camp acabaren amb una tradició ben popular i ben viva dins el sentir dels santamariers.

BERNAT CALAFAT

### Notes

- 1.- Calafat, B. "Els nostres vinaters", Coanegra 2, novembre 81, p.2
- 2.- Capó, J. "Santa Maria del Camí" a "Corpus de toponímia de Mallorca" Palma 1962, p.1482
- 3.- Capó, íbidem, 1481-83
- 4.- Grau, V. "Entrevista a madò Magdalena Gelabert "Cerdana" Coanegra, 2, p.12
- 5.- Capó, J. "Història de la vila de Santa Maria del Camí" tom II, 1985, p.278-9
- 6.- Ramis Aguiló, J. "Breu referència a sa "tonada des vermar" de Santa Maria" Coanegra 23, agost-octubre 85, p.14

## REFLEXIONS

**B**ocabadat vaig quedar quan un bon dia del passat mes vaig veure com tots els diaris de Ciutat deien que el govern psocialista de Madrid ens havia posat recurs contra la Llei de Normalització del Català. Em vaig sentir profundament insultat, i més greu em va sebre que els qui ho feien eren uns estrangers que tant els fa que es parli català en els jutjats o no. Aquesta és una prova més del centralisme-imperialisme a què estam sotmesos des de Madrid. Es quasi ben segur que el TC dicti a favor dels psocialistes perquè "tot el que hi ha a Madrid que no va de Madrid, Madrid ho ha de controlar. Faltaria més!". Llavors, serem una vegada més discriminats i minoritzats (que aniria contra l'Estatut que diu que el català és oficial juntament amb el castellà i que no hi ha cap motiu per discriminar ningú). Seguirem essent pobladors de segona categoria. El català estarà prohibit a una sèrie de llocs, serà il·legal en uns altres, no vàlid en altres, i aquí cal fer-se la pregunta: Es això un idioma co-oficial? Es co-oficial aquell que només es pot emprar en una sèrie de llocs i moments? És lògic que un poble que va veure que el català era durant una bona part de la seva història l'única llengua del país, ara la vegi marginada i sotmesa sota una altra (si bé hermosa i respectada) imposada?

Això ha estat un enfrontament Balears-Madrid directe. Allò que el Parlament Balear va aprovar per unanimitat, els de Madrid, recurs. Són això autonomies? Si tot el que un parlament aprova i és de la importància d'aquesta llei, sempre posen recurs, ens trobam en una situació en la que les lleis hauran de passar dos grans i llargs escalons, que a vegades faran que aquesta llei sigui inútil. Així queda demostrada la poca sensibilitat de la gent de Madrid envers les autonomies i envers les llengües que no són l'espanyol. Aquí el que demanam és que allò que és nostre ho sigui ara i sempre i per tot i per a tots. L'únic que pot fer front als recursos és la nostra feina contínua per a la causa de la llengua, animant a que tothom la parli per tot, i a la vegada una mica més

d'exemple per part de les autoritats (especialment govern i ajuntaments) aniria molt bé.



Es veu venir, diran que els d'allà tenen raó, però això sí, perdrem amb honra i amb la consciència tranquil·la d'almenys haver-ho intentat. Ens aturaran els peus uns que no entenen cap paraula de l'idioma que discriminaran, que no saben el que significa el català per tots els països que tenim la sort i la cultura de saber-lo parlar i que ells no tenen. No saben valorar el tresor que és una llengua ni el sabran valorar mai. Tampoc no el podran aficar davall terra com volen, mentre hi hagi gent com la balear, la catalana, la valenciana, l'andorrana, la catalana del Nord, l'algueresa i la de l'Aragó oriental. El català és una cosa quasi genètica que duim dedins els habitants d'aquests països i encara el control genètic (que jo sàpiga) encara no és possible. Que ho sapien!!

Ara més que mai cal que posem més fortes les nostres posicions, ara més que mai hem de demostrar qui som i el que volem. Els pobles són fets, i els recursos, papers que quasi ningú ha llegit. La gent mor, però les idees mai!!

GABRIEL ANGEL VICH I MARTORELL



## Circulant per carretera, mirau prim amb el foc

Si sou fumador, no tireu mai un misto encès o una flasca per la finestra de l'automòbil. Fàcilment podrieu provocar un incendi forestal. Penseu que per calar foc basta molt poc i que els mols ocasionals no tenen remei més que a força de temps. Amb el foc, hem de mirar prim.

**Evitem els incendis forestals**



**CONSELL INSULAR  
DE MALLORCA**

SERPRENSAL

*Mallorca*  
calle de vila



# HA COMENÇAT LA

## CARRERA DOCENT

"Crec que quan es tracta d'aprendre una matèria escolar, quant més sàpiga el mestre, tant menys avançaran, probablement, els al·lots"

A.S. Neill

**I** ja fa uns anys que la mos preparen. Els buròcrates i "trepas" ho fan del tot conscients.

Del mestre d'un temps al d'ara la diferència no és massa grossa (és poca).

Abans, el totxo corresponent en una mà i el "puntero" en l'altra (els nins en ordre i el cap cot). Avui el vídeo en la mà dreta, l'ordinador en l'esquerra, el macramé enganxat a una cama i l'altra trepitant la revista escolar i al cervell la idea de sumar els punts de tots aquests cursets (els nins, marejats, juguen a "el ahorcado" o a "barcos" quan no s'escriuen tendres paraules d'amor).

Abans i ara se segueix passant per alt el subjecte passiu (que no és tan actiu com se diu) de l'educació: l'alumne.

I jo crec que tot són bones intencions però es diu que tant el cel com l'infern n'estan plens d'intencions bones.

I dins aquest bullit, enmig d'aquesta desorientació i aprofitant-la, ens han enflocat una llei del professorat que segueix la consigna del divideix i venceràs: estableix diferents categories entre els mestres i el major premi és el de ja no fer de mestre, el de ser director o coordinador d'alguna cosa que s'inventarà si cal, però ja no estarà en contacte amb les "feres": els alumnes.

I passa que la forma de pujar a una categoria superior és molt fàcil: basta estar atent al BOE i apuntar-se a totes les renovacions, a tots els projectes, a tots els cursets, a totes les escoles d'estiu...

I la gent s'hi apunta! Es clar, en aquest món que vivim estar en el "darrer bramul", "en la cresta de la ola" o simplement "al loro" és santa obligació.

I la progressia moltes vegades se desentén dels assumptes quotidians i lluita de forma altruïsta (diu) per uns grans ideals, per una escola on tothom es diverteixi aprenent, o s'apregui sota l'aparença de diversió, o se simuli aprendre sota l'aparença de divertiment.

Està molt bé que els mestres ens renovem, volgum seguir aprenent, però hem d'estar alerta a caure en aquesta espiral de la carrera docent, deixant de banda o espatarrant al de sempre, el feble, el nin.

MAGDALENA TORELLO

**C**oneixent la meua afició envers de la Música, dos Amics, per separat, han coincidit aquest final d'estiu en obsequiar-me amb uns llibres (novel·les) que tenen la Música com a fons. I encara més: ambdós volums tenen autor cubà i estan ambientats a La Habana. Els títols en qüestió són: "La Consagración de la Primavera" d'Alejo Carpentier i "Tres tristes tigres" de Guillermo Cabrera Infante.

Parlaré només del primer. Les referències musicals són més evidents. En el propi títol ja les tenim. (La Música, en el segon, s'ha de sentir més entre línies, encara que porti un capítol amb l'enginyós títol de "Bachata"... tot un joc de paraules: suggerent a més no poder).

La història narrada per Carpentier és més o menys la següent: Vera, ex-ballerina russa dels Ballets de Diaghilev arriba a Espanya enmig de la Guerra Civil. Enllà es troba amb Enrique, exiliat cubà que lluita a favor de la República.

La parella comença unes relacions, primer amistoses i després sentimentals, acabant per establir-se a La Habana. Enrique com a arquitecte (havia estudiat amb Le Corbusier) i Vera com a professora de Ballet a la seva pròpia acadèmia.

Mentres els aconteixements polítics anteriors a la Revolució de Fidel Castro es van succeint, apareix com a fons (i heus aquí la referència titular de la narració) el Ballet d'Stravinsky, que vol muntar la protagonista.

Aquesta "Consagració de la Primavera", aquest suposat muntatge cubà, li serveix a l'autor com excusa per parlar-nos de Música. De la Música del segle XX. Així sorgeixen els noms de Falla, Cage, Cowell, Louis Armstrong... I també, és clar, apareixen les figures de Nijinski, Pavlova, Balanchine...

La Cultura musical d'Alejo Carpentier és vastíssima. Fou col·laborador del diari "La Nación" i els seus articles musicals (recopilats en tres toms titulats genèricament "Ese músico que llevo dentro". Editorial Letras Cubanas, La Habana 1980) són d'obligada lectura. Així com també el seu volum "la Música en Cuba".

Llibre aconsellable als interessats, ja no solament per la Música, sinó per tota la història del segle XX.

PERE ESTELRICH I MASSUTI

INTRODUCTION

Lento J. se tempo rubato

Clarinetto 1 in La

Clarinetto basso 2 in Sib

Fagotto 1

Corno 2 in Fa

IGOR STRAVINSKY (La consagració de la primavera)



# Revelex



Un Bach poc conegut (Thomaskirche)



La Thomaskirche, seu bachiana

## LEIPZIG

Capital del Bachisme, cor de la Música, Ciutat de les Cantates... són algunes de les possibles denominacions de Leipzig, perquè de fet és tot això i més (assenyalem, per exemple, que és una de les ciutats més importants en l'edició tant de llibres com de partitures).

En un altre nivell musical és el bressol de Wagner i fou la seu del primer conservatori alemany, fundat per Mendelssohn l'any 1843.

Bach visqué en aquesta ciutat per espai de vint-i-set anys, des del 1723 fins la seva mort esdevinguda el 1750. Fou una època de plenitud artística i espiritual, viscuda entre la composició, els serveis musicals de les esglésies de Sant Tomàs i de Sant Nicolau i el magisteri a l'escola de Sant Tomàs.

Es realment emocionant passejar-se davall les altes arcades de la Thomaskirche que encara retenen els ecos de les Passions que el Mestre hi executà; o sentir algunes de les seves composicions organfístiques a l'orgue de la Nikolaikirche; o escoltar -i sentir profundament- les àries i els recitatius de la Cantata 202 que la soprano desconeguda ofería públicament al peu de l'estatua del Geni... L'estàtua! Una de les representacions més conegudes de Joan Sebastià i no per això menys emotiva. Quina joia poder-hi depositar un humil ram de flors!

L'esperit bachià es veu amplament i forta recompensat i agombolat en aquell fantàstic Leipzig. No pareixia veritat, però era, existia. I s'obre als qui el cerquen, et mostra els seus secrets i et deixa somniar a través de subtils ritmes i melodies que únicament l'oïda anímica pot captar. A Leipzig quasi pa reix que et pots trobar Bach al viu, perquè en esperit la seva presència és constant.



El "famos" monument de Leipzig

# Passes de

23(243)

John Sebastian Bach.



## L'ART DE LA FE

Aquest podria ben bé ser un títol per resumir l'obra de Bach a Leipzig. La Fe, el profund sentiment religiós, la fidelitat a unes creences... es convertiren, en les mans de Bach, en un Art. L'Art de la Fe. Títol tret partint d'una de les seves obres magnes: L'Art de la Fuga, composició històrica com cap per ser la darrera. Inacabada, plena de ciència musical... difícil i estranya.

L'estada de Bach a Leipzig, quant al nombre de composicions, ens donaria per parlar llargament. Quasi podríem dedicar-li una sèrie sencera d'articles. No és el cas. I és que de les arcades de Sant Tomàs, sortiren quantitat d'obres mestres, no sempre -per a no dir mai- valorades en el seu temps. No és la primera vegada que parlem de la poca atenció que es donà a Bach en vida. El seu estil era "antic" (?). Fins i tot els seus fills així el qualificaren. L'Art demanava altres sorpreses: L'adéu al Barroc... la benvinguda al classicisme!

Enumerar les composicions de l'època 1723-1750 no és fàcil (només la llista de les Cantates ja és de per si llarga). Però no podem deixar d'anomenar-ne unes quantes, les més significatives -ja que no les més genials... totes ho són- les més conegudes -conegudes popularment, ja que no a fons. Mai acabarem de revisar l'obra de Bach-, les "de sempre":

Passions (segons Sant Joan, Sant Mateu i Sant Marc -aquesta perduda-)

Oratori de Nadal

Cantates d'església i algunes profanes

Suites angleses per a clave

Segon Clavierbüchlein, per a n'Aina Magdalena

Sis Motets

Magnificat

L'Art de la Fuga

Gravat antic de l'església de Sant Tomàs



Final de l'eixida  
Els sotassignants a l'ombra del Mestre

PERE ESTELRICH I MASSUTI  
BIEL MASSOT I MUNTANER

COL·LABORADORS: Miquel Aguiló, Pere J. Amengual i Bestard, F.J.Arce, Lluís Aspiroz, Guillem Bosch i Roca, Bernat Calafat, Jordi Cloquell, Tomeu Coll, Comissió de glosadors de Pòrtol, Pere Estelrich i Massutí, Pau Ferrer, Miquel Angel Font, Joan Guasp, Marita Lladó, Pau Lladó, Emili Miserachs, Joana M<sup>a</sup> Matas, Miquel Mut i Sureda, Pere Gil, Antoni Roca i Jerez, Ramon Rosselló, Vicenç Sastre, Magdalena Torelló, Cristòfol Tries i Serra, Antoni Vaquer i Ramis, Gabriel A. Vich i Martorell.

CONSELL DE REDACCIÓ: Miquel Bosch i Auba, Antoni Canyelles i Oliver, Rafel Ferrer i Sanxo, Biel Massot i Muntaner.  
Imprès als tallers "Apostol y Civilizador" (Petra). DL: PM 529/81



S'Escola Vella, s/n  
07141--Pòrtol

Número 53, octubre del 1986

# "SANITAT BALEAR PER A TOT HOM"

## FONAMENTS DE FUTUR



LA CONSELLERIA DE SANITAT I SEGURETAT SOCIAL DEL GOVERN BALEAR TE, COM A UN DELS OBJECTIUS FONAMENTALS DOTAR A TOTES LES LOCALITATS DE LES ILLES BALEARS, D'UN CENTRE SANITARI ADEQUAT A LES NECESSITATS DE CADA POBLE.

AQUESTA POLITICA DE DOTACIO DE CENTRES SANITARIS HA FET POSSIBLE QUE ACTUALMENT FUNCIONIN AMB UN RENDIMENT OPTIM 34 CENTRES, REPARTITS EN TOTES LES ILLES I QUE N'HI HAGI 14 A PUNT D'INCORPORAR-SE A LA XARXA SANITARIA. AIXO IMPLICA UNA COBERTURA SANITARIA DEL 60 %. EVIDENTMENT, EN-CARA QUEDA CAMI PER RECORRER. NO OBSTANT, A HORES D'ARA HI HA 6 PROJECTES EN FASE DE REDACCIÓ I S'ESTAN ESTUDIANT LES PROXIMES INVERSIONS QUE AFECTARAN UN TOTAL DE 10 POBLES.

PERO, S'HA DE DIR QUE LES OBRES I L'EQUIPAMENT D'AQUESTS CENTRES SANITARIS NO HAURIA ESTAT POSSIBLE SENSE LA COL·LABORACIO DE TOTS I CADA UN DELS AJUNTAMENTS QUE S'ACOLLIREN AL PLA D'INVERSIONS DEL GOVERN BALEAR.



**GOVERN BALEAR**  
Consellera de Sanitat i Seguretat Social